

"שגיאות מי יבין"
מנסתרות נקני"
להערות ושיפורים
יצחק שרביט
7937457@gmail.com
050-7937457

שאלות ידע על פירוש רש"י (ומעט מיומנויות וחשיבה) | פרשת במדבר עליית ראשון

ס' התלמיד העמל בתורה: _____ הי"ו כיתה: _____

הערה: השאלות הן על קטעי פירוש רש"י הכתובים בכתב גדול בלבד, ולא אותם קטעים הכתובים בגודל קטן מאוד!

דע וזכור! רש"י הקדוש ישב תרי"ג ימי תעניות כנגד תרי"ג מצוות – לפני שכתב את פירושו הקדוש על המקרא!!! ע"פ הרב החיד"א (חי לפני כ-250 שנה) בספרו על חכמי ישראל "שם הגדולים"

זאת ועוד, דע וזכור! על פירושו של רש"י, ממה שידוע לנו – נכתבו כ-400 פירושים להבין את דבריו ומה התכוון בכל מילה ומילה שכתבו!!!

* עיקר מקורותיו של רש"י לדיונים והבירורים ההלכתיים והרעיוניים לפירוש הפסוקים בחומש במדבר, הינו מספר ה"ספרי" (בעברית: "הספרים"), וכן מהתלמוד הבבלי. ה"ספרי" הינו בעצם שני ספרי מדרשי הלכה, כלומר לימודים מן הפסוקים לצורך ידיעת ההלכה (ויש בו גם לא מעט מדרשי אגדה),

שנוצר בתקופת התנאים, על הספרים במדבר והדברים, ונערך בתקופת המעבר שבין התנאים לאמוראים. ה"ספרי" על חומש במדבר - מבית

מדרשו של ר' ישמעאל; ועל חומש הדברים – מבית מדרשו של ר' עקיבא. שניהם תנאים שפעלו בדור שלישי לתנאים.

כמו כן מדרש במדבר רבה (שיש בו בד"כ דברי אמוראים, ונערך לספר לפני כ-1000 שנה), על חומש במדבר מהווה מקור חשוב לדרשות הרעיוניות שבפירושו של רש"י.

* כל מקום שכתוב בפירוש רש"י ספרי בתוך סוגריים, הכוונה היא, שמדובר בדברים שרש"י מביא ממדרש הספרי, וכפי הבנתו את הספרי כשינויי נוסח שעשה, הבאת דעה מסוימת מתוך מספר דעות שבמדרש, פירוש שהוסיף לדברי המדרש ועוד.

* שני מושגים חשובים בעולם הדרשות ההלכתיות (לימודים הלכתיים של חכמי התלמוד מהמקרא) שבספרי ובשאר ספרי המדרש וגם בתלמוד: "מדרש יוצר" – מדרש הכתובים היוצר ומגלה מתוך הפסוקים, דין שעד הדרשה לא היה ידוע לעם או שנשכח ברבות השנים והצרות, ומעתה יודעים עליו ומיישמים אותו בפועל. מדרש כזה יוצר דין חדש! "מדרש מקיים/מסמיך" – הדין כבר היה ידוע לעם, וקיימו אותו מימות משה רבינו, כי העם למד אותו ממנו בתורה שבע"פ, והוא עבר מדור לדור; אלא שעד הדרשה לא ידעו היכן דין זה נמצא/רמוז במקרא עצמו. הדרשה מסמיכה את הדין על מקרא מסוים, ומעתה יש קיום יותר חזק לדין, כי הסמיכו אותו למקרא עצמו. מדרש כזה רק מגלה היכן רמוז במקרא דין שכבר ידוע מדור לדור! רוב המדרשים הם כנראה מדרשים מקיימים ולא יוצרים!

במדבר פרשת השבוע במדבר פרשת השבוע במדבר פרשת במדבר פרשת במדבר פרשת					
מיפקד בני"י - חציוני ורשימת הנשיאים - ראובן - שמעון - גד - יהודה - יששכר - זבולון - אפרים - מנשה - בנימין - דן - אשר - נפתלי - סידן המיפקד	בני"י ושונות בתפקידו - אי התפקיד - לוי בתוך	ציווי ה' לאופן חנית הדגלים - ממזרח יהודה: יששכר וזבולון - מדרום ראובן: שמעון וגד - ממערב אפרים: מנשה בנימין - מצפון דן: אשר ונפתלי	סיכום וחתומים המיפקד - גרשון ממערב - קהת מדרום - מררי מצפון - סידן הלויים	מיפקד הלוויים וקיצור תפקידיהם - החלפת בכורי בני"י - המשכן	תפקיד משפחת קהת - מוכת המסד - השולחן - המנוחה - מזבח הזהב - מזבח העולה - פקודת אלעזר - אוהרה שלא ימותו

תלמיד יקר! הנחיה חשובה: כל דיבור מתחיל ברש"י ופירושו קרא פעמיים: פעם אחת נסה להבין בעצמך ללא ההסבר באותיות הקטנות. ופעם שניה עם הפירוש באותיות הקטנות, הן לצורך בדיקה שאכן הבנת נכון, והן לצורך הבנה יותר טובה.

א. וַיְדַבֵּר ה' אֶל מֹשֶׁה בְּמִדְבַּר סִינַי בְּאֶהָל מוֹעֵד
בְּאֶוֹד לֹוֹדֵי הַשָּׁנִי בַּשָּׁנָה הַשְּׁנִית לְצֵאתָם מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם לֵאמֹר:

* בטרם בואך להיכל פירושו הקדוש של רש"י, כתוב את פשט הפסוק בלשון ברורה ופשוטה, המובנת לכול, כפי הבנתך.

ה' צ"ב

וידבר. במדבר סיני באחד לחדש: וגו' מתוך חיבתו לפניו שאוהב אותם מונה אותם כל שעה סופר אותם כל פעם מחדש, כשילאו ממלכים מנאן ספר אותם, וכשנפלו כשמתו בעגל מנאן לידע מנין הנותרים כדי לדעת כמה נשארו. כשצא להקרות שכינתו עליהן בהקמת המשכן מנאן. צאחד בניסן הוקם המשכן, וצאחד צאייר מנאם (צמדצר רצה):

1. מדוע ה' מונה כל פעם מחדש את עמו?
 2. ציין את אותם מקומות/הזדמנויות בהן ה' מנה את עמו, ומדוע מנאם (לפי הכתוב ברש"י, או לפי הבנתך, אם לא כתוב)?
 3. באיזה מנין מכל המנין מדובר בפסוקנו?
 4. כמה פעמים בסה"כ מנה ה' את עמו מיציאת מצרים ועד תחילת חומש במדבר? ולאורך כמה זמן התקיימו המנינים?
 5. מה מלמדים אותנו דבר זה שה' מרבה לספור את עמו כל פעם מחדש, על יחסו לעמו?
- כתוב משל לצורך המחשת הענין: *כאן אישלו e*

ב. שֵׂאוּ אֶת רֹאשׁ תְּסַפְּרוּ כָּל עֵדֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לְמִשְׁפּוֹזֹתָם לְבֵית אֲבֹתָם בְּמִסְפַּר שְׁמוֹת כָּל זָכָר לְגִלְגָּלָתָם לפי ראשיהם:

* בטרם בואך להיכל פירושו הקדוש של רש"י, כתוב את פשט הפסוק בלשון ברורה ופשוטה, המובנת לכול, כפי הבנתך.

1708

למשפחתם: דע מנין כל שבט ושבט:
לביית אבתם: מי שאביו משבט אחד ואמו משבט אחר יקום יהיה נחשב **על שבט אביו (גמ' צבא צתרא):**
לגלגלתם: על ידי שקלים צקע מידת משקל של כסף, כלומר מחצית של שקל **לגלגולת** לכל אחד ואחד:

1. מהי כוונת הכתוב "למשפחותם"? מה הייתי חושב ללא פירושו של רש"י?
2. אדם מישראל שאמו משבט יששכר ואביו משבט גד – לאיזה שבט ייחשב במנין בנ"י? צטט את המילים ברש"י האומרות זאת? " מהיכן למד זאת רש"י?

3. באיזה אופן ייספרו את בני ישראל? פרט!

פתח בתחילת פרשת "כי תשא" שבחומש שמות וצטט

את המילים שם הקשורות לאופן ספירת העם. "

"

ג. מִבֶּן עֶשְׂרִים שָׁנָה וּמֵעַלָּה כָּל יֵצֵא צָבָא בְּיִשְׂרָאֵל
תִּפְקְדוּ חֲסִפּוֹ אֹתָם לְצִבְאָתָם אֶתָּה וְאַהֲרֹן:

כל יצא צבא: מגיד יוצא מהכתוב ש-סחין יולא כלכל חייל פחות מכן עשרים שנים:

1. מאיזה גיל היו מתגייסים לצבא בני ישראל? ציין כמה דברים להם היה משמש צבא זה, לפי הבנתך.

2. כיצד למד זאת רש"י מפסוקינו?

ד. וְאֶתְכֶם יִהְיוּ אִישׁ אִישׁ לְמִטָּה לְכָל שִׁבְט אִישׁ רֹאשׁ לְבֵית אָבִיתּוֹ הוּא:
ואתכם יהיו: כשתפקדו אותם יהיו עמכם נשיא כל שבט ושבט:

1. כמה אנשים יעסקו במנין בני ישראל? הוכח את תשובתך מן הפסוק ומרש"י.

2. מדוע, להבנתך, צריך כל נשיא ונשיא מהשבטים בספירת העם?

ה. וְאֵלֶּה שְׁמוֹת הָאֲנָשִׁים אֲשֶׁר יַעֲמִדוּ אִתְּכֶם לְרֹאשׁ בֶּן אֲלִיעֶזֶר בֶּן שִׁדְיָאוֹר: ו. לְשִׁמְעוֹן שְׁלֹמִיאֵל בֶּן צוּרִישָׁדָי: ז. לְיִהוּדָה נֹזִישֹׁן בֶּן עֲמִינָדָב:
ז. לְיִשְׁשָׁכָר נְתַנָּאֵל בֶּן צוּרִישָׁדָי: ח. לְלֵוִי לֵאֲרֹן בֶּן חִזְקִיָּה: י. לְבִנְיָמִן יוֹסֵף בֶּן אֶלְיָשָׁמֶעַ בֶּן עֲמִינָדָב לְמִנְשֵׁה גְמִלְיָאֵל בֶּן פְּדָהעֶזֶר: יא. לְשֹׁנִי
אֲבִירָן בֶּן גְּדֵעִי: יב. לְדָן אֲזִיעֶזֶר בֶּן עֲמִישָׁדָי: יג. לְאֶשֶׁר פְּגַעִיאֵל בֶּן עֲכָרָן: יד. לְגָד אֶלְיָסָף בֶּן דְּעוּאֵל: טו. לְנִפְתָּלִי אֲזִיעֶזֶר בֶּן עִינָן:

טז. אֵלֶּה קְרוּאֵי הָעֵדָה שְׁקִירָא לָהֶם לְסִפְרָה זְשִׁיאִי מִטּוֹת אֲבוֹתָם רֹאשֵׁי אֲלָפֵי
יִשְׂרָאֵל הֵם:

אלה קרואי העדה: שבד"כ הנקראים לכל דבר חשיבות שבעדה:

1. מי נקראים "קרואי העדה"? _____ מדוע הם נקראים כך? _____

2. ציין, להבנתך, עוד כמה "דבר חשיבות שבעדה" שהיו הנשיאים מוזמנים אליהם. _____

יז. וַיִּקְרָא מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן אֶת הָאֲנָשִׁים הָאֵלֶּה אֲשֶׁר נָקְבוּ נאמרו בצורה מפורשת **בְּשֵׁמוֹת:**

* בטרם בואך להיכל פירושו הקדוש של רש"י, כתוב את פשט הפסוק בלשון ברורה ופשוטה, המובנת לכול, כפי הבנתך.

משה ואהרן _____

האנשים האלה: את שנים עשר נשיאים הללו:

אשר נקבו: לו למשה מפי ה' **כאן בשמות:**

כיצד ידע משה, אלו אנשים חשובים מכל שבט, עליו לבחור לצורך מנין העם? _____

יז. וְאֵת כָּל הָעֵדָה הָעַם הִקְהִילוּ אספו **בְּאֶזְדָּר לְזִדְדֵי הַשָּׁנִי וַיִּתְּלֻהוּ עַל**
מִשְׁפּוּזֹתָם לְבֵית אֲבֹתָם בְּמִסְפַּר שְׁמוֹת מִבֶּן עֶשְׂרִים שָׁנָה וּמֵעַלָּה
לְגַלְגָּלָתָם:

וַיִּתְּלֻהוּ עַל מִשְׁפַּחָתָם: הַזִּיאָו סַפְרֵי יְחוּסֵיהֶם רשימות ממי נולדו, מי סבא שלהם וכו' **וְעִידֵי חֲזָקָה** הוכחה **לִידָתָם כָּל**

אֶחָד וְאֶחָד, לְהַתִּיחֵם עַל הַסָּבָט מאזנה שבט הוא באופן ודאי:

* בטרם בואך להיכל פירושו הקדוש של רש"י, כתוב את פשט הפסוק בלשון ברורה ופשוטה, המובנת לכול, כפי הבנתך. מילה שלא מובנת ואינך יכול לבארה – כתוב אותה כמו שהיא.

אלא כל העם _____

1. מאיזו מילה מורכבת המילה "ויתלדו"? **מִשְׁפָּחָה** _____ כלומר _____

2. מהם "ספרי יחסיין"? _____

מדוע משה היה צריך שכל משפחה תביא אליו "ספרי יחסייהם"? _____

* כעת, כתוב את הפסוק בלשון פשוטה בשנית, אלא שהפעם לאור פירושו של רש"י.

יט. כְּאִשֶּׁר צִוָּה ה' אֶת מֹשֶׁה וְיִסְקָדֶם בְּמִדְבַּר סִינַי:

מימוניות ברש"י:

1. כמה דיבורים מתחילים יס בפירוש רש"י על פסוק אז? וכמה על פסוק ב? ועל פסוק י? _____
2. מהו המדרש עליון מסתמך רש"י בפירושו על פסוק אז? _____
3. איזו מילה ברש"י משמעותה היא ש"כך הכתוב רוצה שתבין"? " _____

גאליד יקרי! שכוייגצאם (י"שר כוא עצאם) עז עמאק ברש"י הנ"ל.
ובעשאתק אר רצון ה' יגביך שציה "היו עמאים בגורה"!!!